

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

23 mei 2000

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wetgeving
betreffende de bescherming
van de goederen van personen die wegens
hun lichaams- of geestestoestand
geheel of gedeeltelijk onbekwaam
zijn die te beheren**

AMENDEMENT

Nr. 27 VAN DE HEREN **BOURGEOIS EN VAN HOOREBEKE**

(Ter vervanging van amendement nr. 4, Doc. 50 0107/002)

Art. 1bis (nieuw)

Een artikel 1bis invoegen, luidende :

«Art. 1bis. — § 1. Artikel 488bis, a), van het Burgerlijk Wetboek wordt vernummerd tot artikel 489.

§ 2. Het aldus vernummerde artikel wordt vervangen als volgt :

«Aan de meerderjarige kan door de vrederechter een bewindvoerder worden toegevoegd wanneer de meerderjarige geheel of gedeeltelijk, permanent of tijdelijk, wegens zijn geestestoestand, niet in staat is om zijn vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen of wanneer hij in de onmogelijkheid verkeert om zijn wil te uiten.».

Voorgaande documenten :

Doc 50 **0107/ (B.Z. 1999)** :

001 : Wetsvoorstel van de heren Goutry, Vandeurzen en Ansoms.
002 tot 004 : Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

23 mai 2000

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la législation relative
à la protection des biens des personnes
totalement ou partiellement
incapables d'en assumer
la gestion en raison de leur état
physique ou mental**

AMENDEMENT

N° 27 DE MM. **BOURGEOIS ET VAN HOOREBEKE**

(En remplacement de l'amendement n° 4, DOC 50 017/002)

Art. 1^{er}bis (nouveau)

Insérer un article 1^{er}bis, libellé comme suit :

«Art. 1^{er}bis. — § 1er. L'article 488bis, a), du Code civil en devient l'article 489.

§ 2. L'article ainsi renuméroté est remplacé par la disposition suivante :

« Le juge de paix peut pourvoir d'un administrateur le majeur qui, en raison de son état mental, est totalement ou partiellement incapable d'assumer dûment la gestion de ses intérêts patrimoniaux ou non patrimoniaux, que ce soit de manière permanente ou provisoire, ou qui est dans l'incapacité d'exprimer sa volonté. ».

Documents précédents :

Doc 50 **0107/ (S.E. 1999)** :

001 : Proposition de loi de MM. Goutry, Vandeurzen et Ansoms.
002 à 004 : Amendements.

VERANTWOORDING

(1) Dit amendement vervangt amendement nr. 4.

(2) Wat de verantwoording van dit amendement betreft, wordt verwezen naar de verantwoording bij amendement nr. 4.

(3) Dit amendement verschilt van amendement nr. 4 op volgende punten :

a) In amendement nr. 4 werd gesteld dat een bewindvoerder kon worden toegevoegd wanneer een meerderjarige, geheel of gedeeltelijk, permanent of tijdelijk wegens zijn geestestoestand niet in staat is om zijn persoon of zijn goederen te beheren. In dit amendement wordt de onmogelijkheid om *'zijn persoon of zijn goederen te beheren'* vervangen door *'(de meerderjarige die) niet in staat is om zijn vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen'*.

b) Lid 2 van het amendement nr. 4, zijnde een opsomming van een aantal categorieën personen aan wie een bewindvoerder kan worden toegevoegd is in dit amendement weggelaten.

Het gevolg hiervan is dat een grote categorie van personen wel onder de wet van 18 juli 1991 valt, maar niet onder de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke. Hier kan worden gedacht aan een groot aantal psychogeriatrische patiënten.

Voor die personen dient bijvoorbeeld vaak te worden beslist over een plaatsing in een r.v.t. De praktijk leert dat in de r.v.t. 's een systeem gebruikt wordt waarbij het verlaten van de instelling slechts mogelijk is als de juiste code kan worden ingegeven. Dit houdt een de facto opsluiting in voor de bewoners, en meteen een strijdigheid met artikel 12 van de gecoördineerde Grondwet en artikel 1 van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Het spreekt voor zich dat de vrederechter, in het bijzonder met betrekking tot maatregelen slaande op de persoon van de psychisch gehandicapte, met een grote omzichtigheid zal moeten te werk gaan en dat er slechts sprake kan zijn van een bijstand of vertegenwoordiging op het persoonsrechtelijke vlak indien de toestand van de psychisch gehandicapte dat werkelijk vereist. Geheel in de geest van deze amendementenreeks moet de autonomie van de te beschermen persoon zoveel mogelijk gewaarborgd te worden. De vrederechter zal ervoor waken dat de maatregelen die hij oplegt steeds proportioneel zijn met de toestand van de te beschermen persoon.

Uiteraard blijft het de bedoeling om de regeling van de artikelen 489 en volgende van toepassing te maken om een zeer ruime categorie van geestelijk gehandicapten : op mentaal gehandicapten (die niet aan de toepassingsvoorwaarden voor de verlengde minderjarigheid voldoen), op psychogeriatrische patiënten, op comapatiënten, ... en op de verkwisters, drank-, drug- dan wel drankverslaafden. Wel geldt steeds de restric-

JUSTIFICATION

1. Le présent amendement remplace l'amendement n° 4.

2. Nous renvoyons, pour la justification générale de l'amendement, à la justification de l'amendement n° 4.

3. Le présent amendement se distingue de l'amendement n° 4 sur les points suivants :

a) L'amendement n° 4 prévoyait que le juge pouvait pourvoir un majeur d'un administrateur lorsqu'en raison de son état mental, le majeur était totalement ou partiellement hors d'état de gérer sa personne ou ses biens, que ce soit de manière permanente ou provisoire. Le présent amendement remplace les mots « de gérer sa personne ou ses biens » par les mots « d'assumer dûment la gestion de ses intérêts patrimoniaux ou non patrimoniaux ».

b) Le présent amendement omet l'alinéa 2 de l'amendement n° 4, qui énumérait un certain nombre de catégories de personnes à qui un administrateur pouvait être imposé.

Il s'ensuit qu'une large catégorie de personnes relèvent du champ d'application de la loi du 18 juillet 1991, mais non de celui de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux. On peut songer à un grand nombre de patients psychogériatriques.

Dans le cas de ces personnes, il convient fréquemment de prendre, par exemple, une décision de placement dans une MRS. Or, il ressort de la pratique que les MRS utilisent un système dans lequel il faut introduire un code déterminé pour quitter l'établissement. Cette pratique implique que les résidents sont *de facto* enfermés, ce qui est contraire à l'article 12 de la Constitution coordonnée et à l'article 1er de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux.

Il va sans dire que le juge de paix devra faire preuve d'une grande circonspection, en particulier en ce qui concerne les mesures portant sur la personne de handicapés psychiques et qu'il ne pourra être question d'assistance ou de représentation en matière de droit personnel que si l'état du handicapé psychique le requiert effectivement. Conformément à l'esprit de cette série d'amendements, il convient de garantir au mieux l'autonomie de la personne à protéger. Le juge de paix veillera à ce que les mesures qu'il impose soient toujours proportionnelles à l'état de la personne à protéger.

Il va de soi que l'objectif est toujours de rendre les dispositions des articles 489 et suivants applicables à une catégorie très large de handicapés mentaux : aux handicapés mentaux (qui ne satisfont pas aux conditions requises pour que leur soit appliqué le régime de la minorité prolongée), aux patients traités en psychogériatrie, aux comateux ... ainsi qu'aux prodiges et aux personnes qui s'adonnent à la bois-

tie dat de maatregel moet zijn vereist door de toestand van de geestelijk gehandicapte in kwestie, en dat de proportionaliteit moet gewaarborgd zijn.

In de regel zal derhalve voor verkwisters, en voor drank-, gok- dan wel drugverslaafden een bijstandsfunctie in hoofde van de bewindvoerder voor bepaalde patrimoniale belangen volstaan.

Het lijkt evenwel niet aangewezen om deze categorieën van personen, die principieel voor bewindvoering in aanmerking komen, *expressis verbis* op te nemen in de tekst van de wet.

Deze wijzigingen worden als volgt verantwoord :

Het '*niet-in-staat-zijn om zijn vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen*' is een formulering die beter de intenties van de indieners van dit amendement verwoordt.

Om een bewindvoerder toegevoegd te krijgen is immers geen totaal onvermogen om zijn goederen en/of zijn persoon te besturen vereist. Een bepaalde moeilijkheid om zijn vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen volstaat.

Zoals reeds gesteld bij de toelichting bij het amendement nr. 4 – die ook op dit punt uitdrukkelijk hernomen wordt – is het de bedoeling dat de vrederechter een bewindvoering uitwerkt die totaal op maat van de geestelijk gehandicapte gesneden is : al naar gelang van het geval vertegenwoordiging of bijstand, hetzij beperkt tot het vermogensrechtelijke vlak, hetzij ook uitgebreid naar de persoon. Deze uitbreiding naar het persoonsrechtelijke vlak kan ook weer in verschillende gradaties bestaan : soms zal een beperkte bijstand door de bewindvoerder voor bepaalde handelingen volstaan, soms zal ook op het persoonsrechtelijke vlak een meer uitgebreide bijstand, of zelfs een vertegenwoordiging vereist zijn (naar analogie van de huidige onbekwaamverklaring).

In de huidige regeling is het onlogisch dat de vrederechter in de procedure voorlopige bewindvoering geen maatregelen kan nemen met betrekking tot de persoon, bijv. : keuze van woonplaats, medische behandeling, testbevoegdheid, opname in een gesloten instelling...

Dit voorstel komt tegemoet aan een duidelijke lacune in de wetgeving :

Hoewel de wetgever de wet van 18 juli 1991 en die van 26 juni 1990 betreffende de persoon van de geesteszieke volledig complementair aan elkaar heeft beschouwd, moet worden vastgesteld dat de criteria in de beide wettelijke regelingen niet volledig dezelfde zijn.

Voor de toepassing van het huidige artikel 488bis, a) van het Burgerlijk Wetboek is vereist dat *een meerderjarige, wgens zijn gezondheidstoestand, geheel of gedeeltelijk, permanent of tijdelijk niet in staat is om zijn goederen te beheren,*

son, à la drogue et au jeu. Le nouvel amendement conserve toutefois la condition restrictive en vertu de laquelle la mesure doit être justifiée par l'état mental de la personne concernée et le principe de la proportionnalité respecté.

En règle générale, il suffira dès lors que l'administrateur se borne à assister les prodigues et les personnes qui s'adonnent à la boisson, à la drogue et au jeu lorsque certains intérêts patrimoniaux sont en jeu.

Il ne paraît toutefois pas souhaitable de mentionner expressément dans la loi les catégories de personnes auxquelles l'assistance d'un administrateur peut être imposée.

Ces modifications se justifient comme suit :

La formulation utilisée (« hors d'état d'assumer dûment la gestion de ses intérêts patrimoniaux ou non patrimoniaux ») traduit mieux les intentions des auteurs de l'amendement.

Il ne faut pas nécessairement être totalement incapable de gérer sa personne et/ou ses biens pour se voir adjoindre un administrateur. Il suffit d'avoir certaines difficultés à assumer dûment la gestion de ses intérêts patrimoniaux ou non patrimoniaux.

Ainsi qu'il a déjà été souligné dans la justification de l'amendement n° 4, dont ce point est du reste repris, le but est de permettre au juge de paix d'organiser une administration qui soit taillée sur mesure pour le handicapé mental, en prévoyant, selon le cas, une représentation ou une assistance, soit limitée au patrimoine, soit étendue à la personne. Cette extension à la personne peut également varier : tantôt une assistance limitée à certains actes suffira, tantôt il faudra prévoir une assistance plus étendue, y compris sur le plan de la gestion de sa personne, voire une représentation (par analogie avec l'interdiction actuelle).

Dans le régime actuel, il est illogique que, dans le cadre de la procédure d'administration provisoire, le juge de paix ne puisse prendre aucune mesure concernant la personne, telle que le choix du domicile, les traitements médicaux, le pouvoir testamentaire, l'internement, ...

Le présent amendement comble une lacune manifeste dans la législation :

Bien que le législateur ait considéré comme entièrement complémentaires les lois du 18 juillet 1991 et du 26 juin 1990 relatives à la protection de la personne des malades mentaux, il faut bien constater que les critères utilisés dans ces deux lois ne sont pas parfaitement identiques.

Pour l'application de l'actuel article 488bis, a), du Code civil, il faut qu'un majeur, en raison de son état de santé, soit totalement ou partiellement hors d'état de gérer ses biens, fût-ce temporairement, alors que l'article 2 de la loi du 26 juin

daar waar artikel 2 van de wet van 26 juni 1990 vereist «*hetzij omdat hij zijn gezondheid en zijn veiligheid ernstig in gevaar brengt, hetzij omdat hij een ernstige bedreiging vormt voor andermans leven of integriteit*».

Geert BOURGEOIS (VU&ID)
Karel VAN HOOREBEKE (VU&ID)

prévoit qu'il doit s'agir d'un malade mental dont l'état requiert une mesure de protection « soit qu'il mette gravement en péril sa santé et sa sécurité, soit qu'il constitue une menace grave pour la vie ou l'intégrité d'autrui ».